

Analyse

4. januar 2024

Flere faglærte end tidligere tjener det samme som akademikere

Af Andreas Lund Jørgensen og Ida Skov Nilausen

Det er blevet nemmere for faglærte at opnå samme indkomst som personer med en videregående uddannelse. De seneste 25 år er andelen af personer med en erhvervsfaglig uddannelse og personer med en videregående uddannelse som tjener det samme vokset. Den positive udvikling i de faglærtes indkomst er dog ikke ligeligt fordelt på tværs af de erhvervsfaglige uddannelser.

Det viser analysen:

- Siden 1995 har indkomstfordelingen blandt personer med hhv. en erhvervsfaglig uddannelse og en videregående uddannelse udviklet sig til fordel for de faglærte, men personer med en videregående uddannelse ligger fortsat højere i indkomstfordelingen.
- I 1995 tjente 45 pct. af faglærte og personer med en lang videregående uddannelse (LVU) det samme. I 2021 er dette tal steget til 58 pct.
- Der er stor forskel på tværs af de erhvervsfaglige uddannelser. Mens en elektriker med årsindkomst i den 74. percentil tjener det samme som en median LVU'er, skal en SOSU have en årsindkomst i den 98. percentil for at opnå det tilsvarende.

Kontakt

Seniorøkonom
Andreas Lund Jørgensen
Tlf. 5041 1237
E-mail alj@kraka.dk

Studentervedhjælper
Ida Skov Nilausen
E-mail isn@kraka.dk

1.1 Flere faglærte end tidligere tjener lige så meget som akademikere¹

Trods stort politisk fokus er der stadig mangel på faglærte

Mangel på faglærte er et tilbagevendende emne i samfundsdebatten. På trods af utallige politiske hensigtserklæringer vælger stadig flere unge at tage en videregående uddannelse i stedet for at tage en erhvervsfaglig uddannelse. I en tid, hvor samfundet har brug for en bred vifte af kompetencer, er det derfor relevant at undersøge, om der er nogle barrierer i vores samfund, der forhindrer flere i at realisere et praktisk og evt. håndværksmæssigt talent.

Forskel i forventet løn kan være en del af forklaringen ...

Én barriere kunne være, at folk har en opfattelse af, at man skal tage en videregående uddannelse for at tjene mange penge. Og ser man på den gennemsnitlige indkomst for folk med forskellig uddannelseslængde, er der da også en klar tendens til, at længere uddannelse fører til højere indkomster, som opgørelserne i denne analyse også indikerer.

... men for nogle vil erhvervsuddannelse være en gevinst

Gennemsnitsbetragtningerne dækker dog over en betydelig variation. En tidligere Kraka-Deloitte analyse viste fx, at der for gruppen af unge med de 20 pct. laveste folkeskolekarakterer er en økonomisk gevinst ved at vælge en erhvervsuddannelse, hvilket især skyldes, at denne gruppe typisk ender med en relativt lav indkomst, hvis de vælger at gå gymnasievejen.¹

Vi undersøger, hvor mange det gælder for

I den anden ende af skalaen er der en gruppe med meget stort erhvervsfagligt talent, som kommer til at tjene mere end den typiske videregående uddannede. Og endelig vil der være en stor gruppe af faglærte, der tjener det samme, som folk med videregående uddannelser gør. I denne analyse undersøger vi, hvor mange faglærte der tjener det samme som folk med en videregående uddannelse, og hvor højt man skal ligge i indkomstfordelingen som faglært for at tjene det samme som en gennemsnitlig akademiker med en lang videregående uddannelse. Vi er især interesserede i, om nogle af tendenserne ser ud til at have ændret sig i løbet af de seneste 25 år.

Mange faglærte tjener det samme som KVV'er og MVU'er

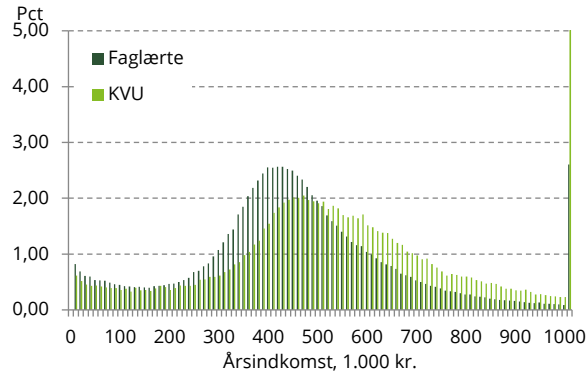
Vi danner indkomstfordelingen for hver faggruppe ved at opgøre, hvor mange der har en årsindkomst før skat mv., der ligger indenfor et givent 10.000-kroners interval. Indkomstfordelingen for hhv. faglærte og personer med en kort- eller mellemlang videregående uddannelse (KVV og MVU) bekræfter, at dem med den videregående uddannelse i gennemsnit ligger højere i indkomstfordelingen, jf. figur 1. Ser man på, i hvilken grad fordelingerne overlapper, står det dog også klart, at mange faglærte tjener det samme som personer med en videregående uddannelse. Således skulle 19 pct. af de faglærte have en højere indkomst, for at fordelingen for faglærte og KVV'ere blev identisk, mens 81 pct. af de faglærte i forvejen tjener det samme som KVV'erne. Blandt personer med en mellemlang videregående uddannelse, er det 83 pct., der tjener det samme som faglærte. Disse andele har været relativt stabile over tid.²

¹ Se Ahle og Nesta (2023).

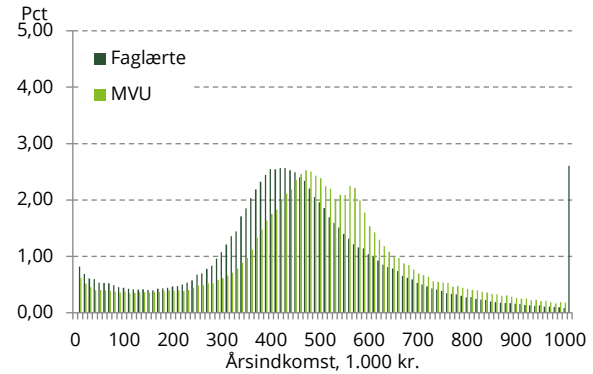
² Se Jørgensen og Nilausen (2023) for indkomstfordelinger fra 1995.

Figur 1 Indkomstfordeling for faglærte og personer med en kort eller mellemlang videregående uddannelse, 2021

Figur 1.a KVU

Figur 1.b MVU

Anm.: De to indkomstfordelinger er baseret på erhvervsindkomst og indbetalinger til arbejdsgiveradministrerede pensionsordninger og inkluderer personer med positiv indkomst. Personer med en indkomst over 1 mio. kr. er summeret til én gruppe. Indkomster er rundet ned til nærmeste 10.000 kr. Opgørelsen inkluderer ikke overskud i anpartsselskaber eller aktieselskaber, der ikke udbetales som løn, hvilket kan betyde, at indkomsten for især nogle faglærte undervurderes.

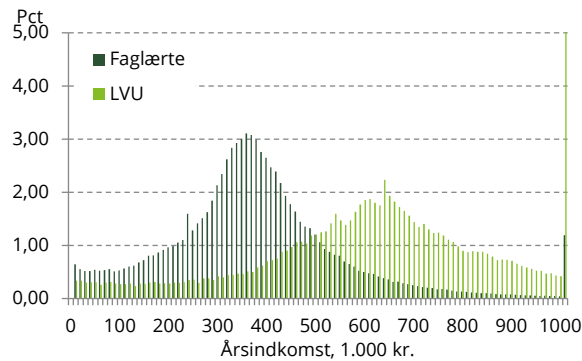
Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

LVU'ere tjener mere, men overlappet er blevet større

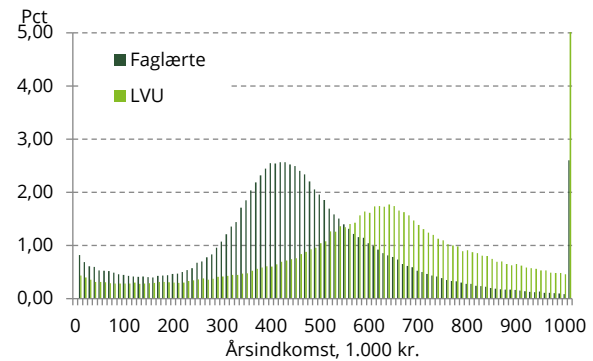
Indkomstfordelingerne for faglærte og personer med en lang videregående uddannelse (LVU) fortæller en lidt anden historie. På den ene side ligger akademikerne højere i indkomstfordelingen, jf. figur 2. På den anden side er forskellene også blevet markant mindre i perioden fra 1995 til 2021. Således tjente 45 pct. af de faglærte det samme som en LVU'er i 1995. I 2021 er tallet steget til 58 pct. Der er altså kommet væsentligt flere faglærte, der tjener det samme som en LVU'er i løbet af de sidste 25 år. Det skyldes først og fremmest, at medianindkomsten for faglærte er steget betydeligt i perioden.

Figur 2 Indkomstfordeling for faglærte og personer med en lang videregående uddannelse i 1995 og 2021.

Figur 2.a 1995

Figur 2.b 2021

Anm.: De to indkomstfordelinger er baseret på erhvervsindkomst og indbetalinger til arbejdsgiveradministrerede pensionsordninger og inkluderer personer med positiv indkomst. Personer med en indkomst over 1 mio. kr. er summeret til én gruppe. Indkomster er rundet ned til nærmeste 10.000 kr. Opgørelsen inkluderer ikke overskud i anpartsselskaber eller aktieselskaber, der ikke udbetales som løn, hvilket kan betyde, at indkomsten for især nogle faglærte undervurderes. Indkomsten i 1995 er opregnet til 2021-niveau.

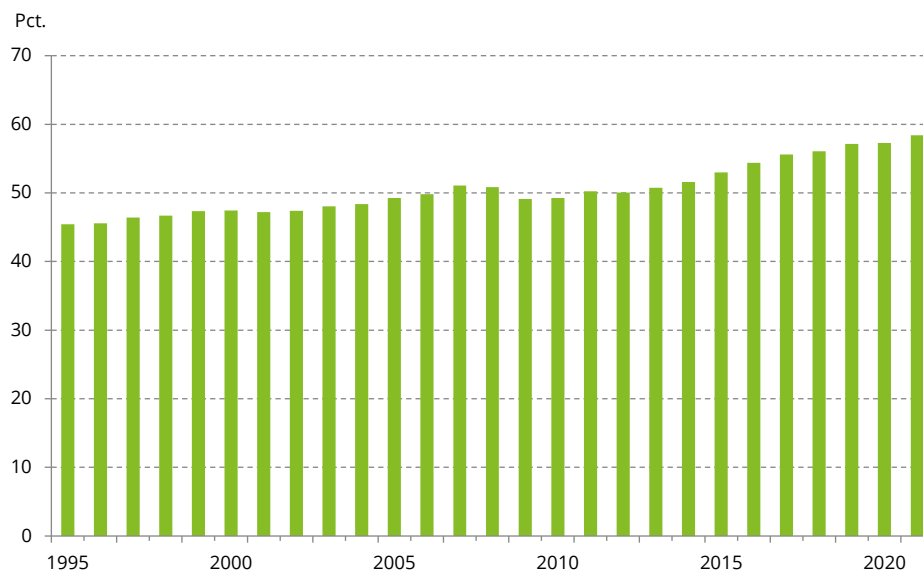
Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Udviklingen skyldes både strukturer og konjunkturer

Andelen af faglærte, der tjener det samme som LVU'ere, er steget gradvist over tid, jf. figur 3. En del af forklaringen er givetvis, at der i perioden fra 1995 til 2021 har været et fald i antallet af

personer, der tager en erhvervsfaglig uddannelse, mens der har været en stor stigning i antallet med en lang videregående uddannelse. Denne strukturelle udvikling vil kunne trække i retning af en større lønfremgang blandt de tilbageværende faglærte. Det kunne dog også have trukket i den modsatte retning, hvis det generelt er de bedste, der overgår til at få en lang videregående uddannelse. Konjunkturer ser ud til at spille en rolle, idet overlappet stiger frem mod finanskrisen og igen er steget under den nuværende højkonjunktur. Det indikerer, at faglærtes løn er mere konjunkturfølsom end LVU'ernes.

Figur 3 Hvor mange faglærte og LVU'ere tjener det samme?

Anm.: Andelen af faglærte og LVU'ere, som tjener det samme, er beregnet som overlappet i indkomstfordelingerne for hvert år

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registre

Faglærte skal tjene mindre end tidligere for at matche LVU'ere

Vi har også undersøgt, hvor højt udvalgte faggrupper skal ligge indenfor den fagspecifikke indkomstfordeling for at tjene det samme som en median LVU'er, og hvordan det har udviklet sig siden 1995. Her kan man se, at der for faglærte generelt har været en udvikling, hvor det i starten af perioden var personer på 94. percentil, der tjente det samme som median-LVU'eren, og i 2021 var personer på 87. percentil., jf. figur 4. Det bekræfter billedet af, at der har været en indkomst-udvikling til fordel for de faglærte, men at faglærte fortsat skal ligge meget højt i fordelingen for at tjene det samme som en akademiker.

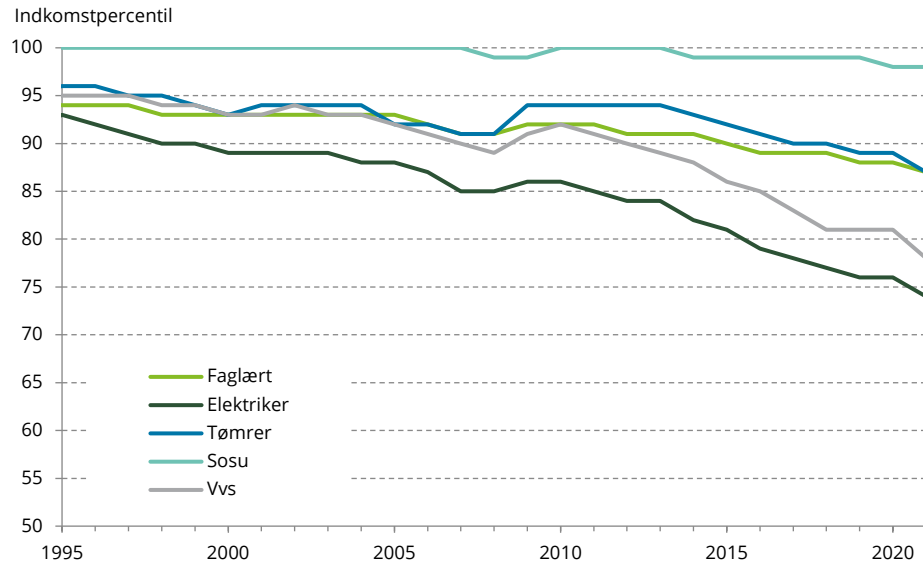
SOSU'er skal fortsat ligge helt i toppen for at matche LVU'ere

Udviklingen og niveauet for de faglærte er ikke jævnt fordelt. Af figur 4 fremgår det, at SOSU'er (Social- og Sundhedshjælpere og Social- og Sundhedsassistenter) skal ligge helt i toppen af SOSU'ernes indkomstfordeling for at tjene det samme som en medianakademiker, og at der stort set ikke har været nogen udvikling i perioden.

Elektrikere har fået nemmere ved at matche akademikere

I den anden ende af skalaen har der været en markant fremgang for elektrikere, som er gået fra at skulle ligge på 93. percentil for at tjene det samme som akademikeren i 1995 til at skulle ligge på 74. percentil i 2021. VS'ere har også oplevet en markant fremgang, mens tømrere har fulgt omtrent samme udvikling som faglærte generelt.

Figur 4 Hvor meget skal en given faglært tjene for at have samme indkomst som en median LVU'er?

Anm.: Indkomstpercentilerne er beregnet ud fra erhvervsindkomst og indbetalinger på arbejdsgiveradministrerede pensionsordninger.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af Danmarks Statistiks registre.

Bør flere udnytte håndværksmæssigt talent?

Undersøgelsen viser altså, at man skal klare det godt som faglært for at få en indkomst på niveau med en akademiker. Men den viser også, at der er plads til, at netop de største håndværkstalenter kan lykkes med det – især for specialiserede grupper som elektrikerne. Og endelig at det er blevet nemmere i løbet af de sidste 25 år, hvilket måske kan være med til at vende udviklingen, så flere fremover ønsker at udnytte deres håndværksmæssige talent